

Kulturhistorisk rapport

Kærhavegård IV, Ia

Boplads med huse fra bondestenalder og
bronzealder

J.nr. ÅHM 6888

Udgravet sommer 2018.

Rapport udfærdiget af: arkæolog Peter Thomsen.

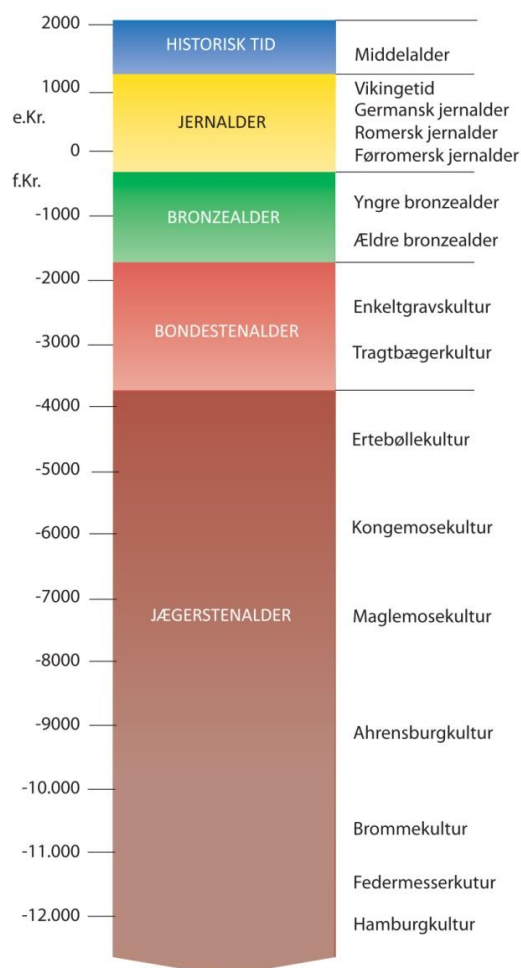
Telefon: 99 31 74 00

E-mail:

historiskmuseum@aalborg.dk

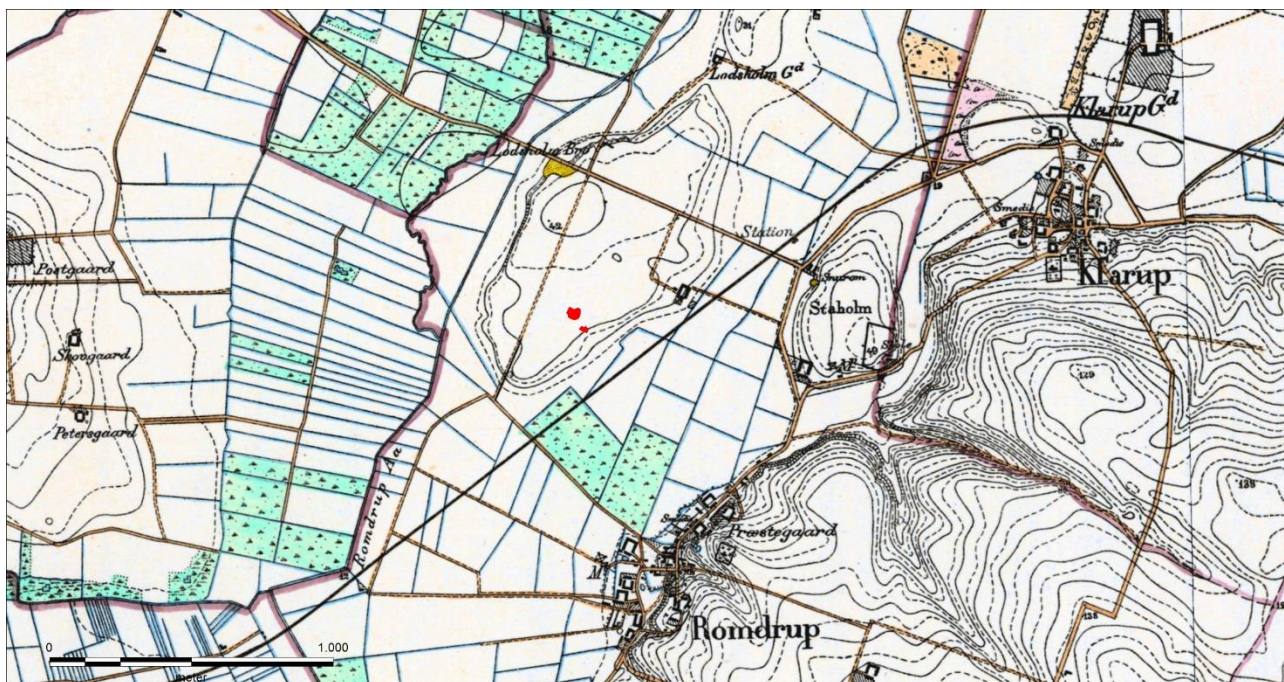
Indholdsfortegnelse

Indledning	2
Undersøgelsens baggrund.....	2
Lokalområdet i oldtiden.....	2
Undersøgelsens resultater	3
Sammenfatning og perspektivering.....	5
Hvis du vil vide mere	7
Udgravningsdata.....	8

Indledning

I juni og juli 2018 udgravede Nordjyllands Historiske Museum et areal på 2.100 kvm i det sydvestlige Klarup. Under udgravningen fremkom spor af bebyggelse fra slutningen af bondestenalderen og den ældre del af bronzealderen. Udgravningen resulterede i tre langhuse, en mindre økonomibygning og en række gruber.

Figur 1. Høje målebords blad med udgravningens placering i landskabet ved Klarup. På kortet kan man ses den lille bakke med felterne (markeret i rødt), som ligger overfor en større bakke, hvor Romdrup og Klarup ligger på kanten.

Undersøgelsens baggrund

På grund af byggemodning af arealet i det sydvestlige Klarup, blev området forundersøgt, og som resultat af dette blev to mindre områder indstillet til udgravning. Udgravningerne forud for byggemodningen er foregået i flere etaper, hvor denne er første del. De tidligere udgravninger i området har resulteret i bebyggelse fra den yngre del af bondestenalderen, ældre bronzealder, yngre bronzealder og romersk jernalder. Desuden er der fundet både genstande og kulturlag fra ertebøllekulturen i ældre stenalder.

Lokalområdet i oldtiden

Det undersøgte område er beliggende på et plateau på toppen af en kridtø. Bakkeøen ligger lige over for den større Sejlflod-kridtø, hvor det Klarup og Romdrup er beliggende. De to kridtøer er adskilt af et lavtliggende område, som i stenalderen har været en del af Limfjorden.

De tidligere udgravninger i det sydøstlige Klarup var nord for denne udgravning, og her har det vist sig at bebyggelse fra den yngre bondestenalder, bronzealderen og jernalderen ligger på kridtøens plateau. Fundene fra ældre stenalder ligger derimod på bakkeskråningen ned mod den forhistoriske fjordarm. Det samme gør sig gældende for den her beskrevne udgravning, hvor bebyggelsen fra bondestenalderen og ældre bronzealder er placeret på kridtøens plateau.

Det varierede landskab, der veksler mellem tørre bakkeplateauer og vådområder, har været ideelt til bebyggelse igennem forhistorien. I ældre stenalder, hvor der endnu ikke var landbrug i det danske område, har det varierende landskab bidraget med forskellige ressourcemulighed såsom fiskeri, indsamling af planter og jagt. I yngre bondestenalder, bronze- og jernalderen, hvor landbruget var indført, har man kunne bo og dyrke bakkeøens plateau, mens man benyttede de mere våde engområder til græsning.

Undersøgelsens resultater

Udgravningen var delt op i to separate felter (felt I og II), og i det følgende vil fundene fra de to felter blive beskrevet.

Felt I

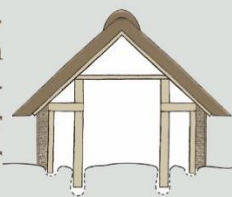
Felt I var det nordligste og største af de to felter. I feltet fremkom et tre-skibet langhus, et to-skibet langhus og en mindre økonomibygning, foruden en række gruber. Det treskibede hus består af to parallelle rækker tagbærende stolper samt vægstolper. Sidstnævnte blev dog kun fundet på nordsiden af huset, som var ca. 16 meter langt og 8 meter bredt.

Der er ikke fundet nogen daterende genstande i forbindelse med huset, men der blev taget materiale med henblik på ¹⁴C-datering, så der i fremtiden vil kunne laves en mere præcis datering af huset.

I modsætning til det treskibede, så har to-skibede huse kun en række tagbærende stolper, men stadig vægstolper. Det toskibede hus i felt A havde tre tagbærende stolper, vægstolper på begge sider og indgangsstolper på sydsiden bevaret. Det havde en

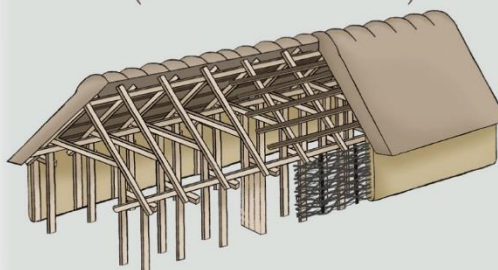
Det treskibede hus

I et treskibet hus bæres taget af to rækker af kraftige stolper, placeret ned igennem husets midte. Hustypen kaldes treskibet, da det i tværsnit kan opdeles i tre dele - mellem og på hver side af de to rækker tagbærende stolper.

Husene har haft stolper til ydervægge og andre opdelinger i huset - som skillevægge, båse til dyrene osv. - men disse er kun i heldige tilfælde bevaret. Husene er aflange og oftest 5-6 m brede. De kaldes derfor langhuse, når de er så lange, at de er brugt som bolig. Der er også mindre bygninger, som har været brugt som fx arbejds- og opbevaringsbygninger. Indgangene er i langhusenes lange vægge, og indrettes oftest med bolig i den ene ende (mod vest) og stald i den anden (mod øst).

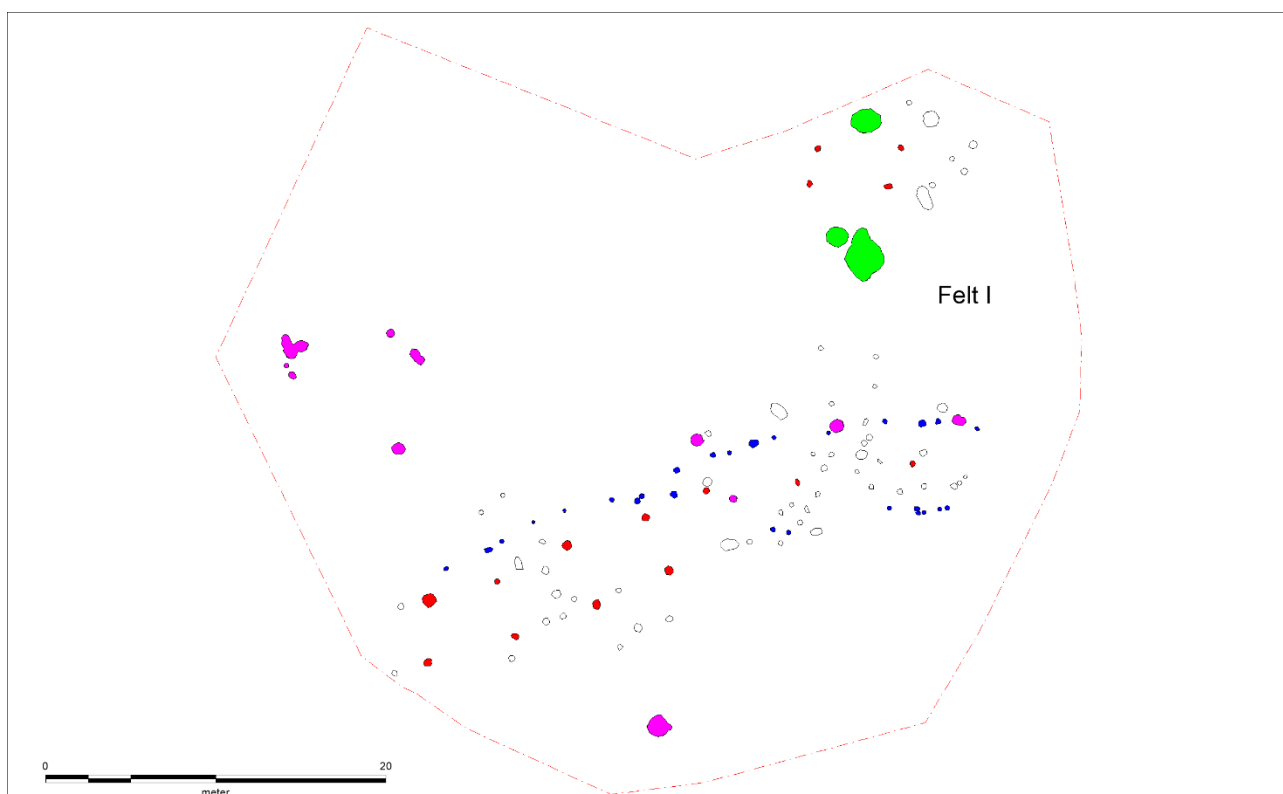
Treskibede huse bygges i det meste af bronzealderen, jernalder og vikingetid - samlet en periode på omkring 2000 år (1.500 f.kr.-1.050 e.kr.).

længde på ca. 18 meter og en bredde på ca. 5,5 meter. Der blev heller ikke fundet daterende genstande i forbindelse med dette hus, men 14C-dateringer fra et stolpehul placerer huset i ældre bronzealder omkring år 1300 f.Kr.

Nordligst i feltet lå en mindre økonomibygning, som bestod af fire stolper i et rektangulært grundsnit. Bygningen er vanskelig at datere, men fund af keramik fra gruber, som har ligget umiddelbart udenfor bygningen, dateres til perioden omkring slutningen af bondestenalderen og begyndelsen af bronzealderen, så bygningen skal formentligt dateres dertil også.

Foruden huset fremkom der også en række koge- eller ildgruber, som har været benyttet som bålsteder, madlavnings- og produktionsgruber. Disse gruber er ofte letgenkendelige, da de består af mørkt, næsten sort fyldt og ildskørnede sten.

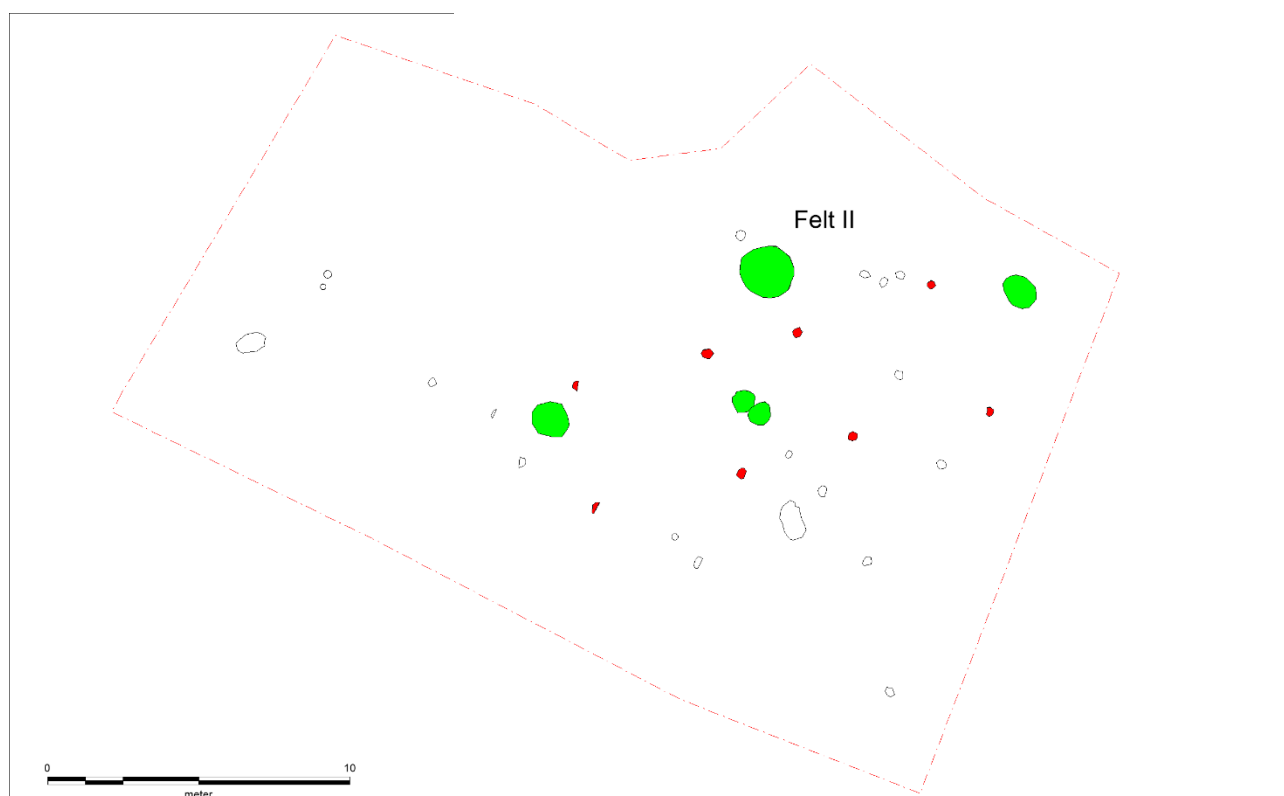
Figur 2. Felt I med de to langhuse. Tagbærende stolper (rød), vægstolper (blå), gruber (grøn) og koge- eller ildgruber (lilla).

Felt II

I felt II fremkom et enkelt treskibet langhus, som kun var bevaret i form af de tagbærende stolper. Huset har været ca. 16 meter langt og 6 meter bredt. Genstande fundet i gruber i og omkring huset dateres til slutningen af bondestenalderen, hvilket stemmer fint overens med 14C-dateringer af de tagbærende stolper, som placerer huset omkring 1800 f.Kr.

Figur 3. X11. Del af en flintdolk fra slutningen af bondestenalderen fundet i en grube i felt II.

Figur 4. Felt II med det ene langhus. Tagbærende stolper (rød) og gruber (grøn).

Sammenfatning og perspektivering

Udgravningen ved Kærhavegård i Klarup resulterede i bebyggelsesspor fra bondestenalderen og bronzealderen. Det bekræfter tidligere fund i området, som viser, at der har været beboelse i det sydøstlige Klarup igennem store dele af oldtiden. Landbrugskulturene i bondestenalderen og bronzealderen har nydt godt af det varierende landskab, hvor man både har kunnet dyrke afgrøder og have græssende dyr.

Udgravningerne i det sydøstlige Klarup viser hvordan bebyggelsesmønstrene udviklede sig i løbet af oldtiden, og hvilke ressourceområder man udnyttede, men området er også vigtig på grund af fundene fra ældre stenalder, som arkæologerne ikke ofte får muligheden for at udgrave. Dermed bidrager området med vigtig viden om denne periode af forhistorien, og dermed kaste lys over ikke blot landskabsudnyttelsen, men også periodens overordnede beboelsesmønstre og kulturens genstandsmateriale.

Hvis du vil vide mere

Jensen, Jørgen 2001. *Danmarks Oldtid. Stenalder 13.000-2.000 f.Kr.* Gyldendal, København.

Jensen, Jørgen 2002. *Danmarks Oldtid. Bronzealder 2.000-500 f.Kr.* Gyldendal, København.

Udgravningsdata

Kærhavegård IV, Ia, Klarup

- Nordjyllands Historiske Museum jnr. 6888
- Fund & Fortidsminder: 12.01.10 sb 27 og 32
- Kulturstyrelsen jnr. 17/08874
- Bygherre: MJOM K/S v. Ole Meilstrup
- Undersøgt areal: 2.100 m²
- Deltagere i udgravningen:
 - Museumsinspektør Torben Trier Christiansen
 - Arkæolog Lone Andersen
- Dokumentationsmateriale (fund, fotos, opmålinger m.v.) opbevares på Nordjyllands Historiske Museum, Vang Mark 25, 9380 Vestbjerg

